קבה א מיי' פי"ג מהל' איסורי ביאה הל' ו סמג לאוין קנז טוש"ע י"ד סי' רסח סעיף ד:

קכו ב ג מיי' שם וטוש"ע שם וסעיף ג:

[וע"ע תוס' מנחות פב: ד"ה והשתא ותוס' בכורות ט' ד"ה ומה בך]

תוספות ישנים

א) וי"ל דהתם הייט טעמא משום דמלקות תחת מיתה עומדת ולכך אין משלשין בו כמו במיתה וילפינן מינה אע"ג דלא אפשר: ב) עוד פירש רבינו נתנאל דודאי ר' עקיבא פליג עלייהו וקמפליגי בגר שבא להתגייר בזמן הזה דר' אליעזר סבר דהוי גר שהרי כשאכלו בפסח אבותיהו עדיין לא שבלו ומ"מ נפקו מתורת ערל מדאכלו בפסח א"כ מל ולא טבל הוי גר ור' יהושע סבר דלא הוי גר שהרי עבלו במתן תורה וכיון שנלטוו לעבול לא הוי גר אם לא שבל. ור' עקיבא סבר דמדאכלו בפסח עבלו דאל"ה הוו אסורים בו כדמרבינן מקרא מל ולא טבל שאינו אוכל וכו' · וכזה ניחא מ"ש לקמן בסמוך:

טבל ולא מל כ"ע לא פליגי · ותימה אמאי קאמר לעיל טבל ולא מל ר' יהושע אומר וכו' דמשמע מהאי ליתא דפליגי בטבל ולא מל הול"ל על מלתיה דת"ק ר' יהושע אומר אינו גר ואין עוד וי"ל דניחא לי' להזכיר מילה בלא טבילה וטבילה בלא מילה משום דרבנן פליגי על הכל ואמרי דמגריכינן מילה וטבילה: ויקח משה את הדם ויזרוק על העם וגמירי דאין הזאה בלא טבילה· פי' דהייטו הזאה דקודם מתן תורה שעדיין לא הוו יודעין שמזין ממי חטאת והזו מן הדם על העם. ואליבא דר' אליעזר נימא דהאי קרא אינו ר"ל הזאה · ופי' הפסוק כמו דמתרגמי' וזרק על מדבחא לכפרא על עמא וא"כ אינו ר"ל שהזה על העם כי אם על המזבח לכפר על העם וזה הדוחק אין ל"ל לפי' רבינו נתנאל:

ורבי יהושע טבילה בחמהות מגא ליה· תימה לימא מויזרוק משה את הדם על העם וגמירי דאין הזאה בלא טבילה וגשים בכלל. וי"ל דפסיקא ליה דעם לא אקרו נשים · עוי"ל דלשיטת רבינו נתנאל ניחא דהכי פריך טבילה בחמהות מגא ליה בלומר בשעה שאכלו בפסח מגא ליה שהחמהות עשו טבילה דמסברא כל העם אכלו פסח בין אנשים בין נשים דא"ל דעבלו מדכתיב ויזרוק שהרי אותו הפסוק במתן תורה כתיב אבל בפסח היכי אכלו עדיין כיון שלא עבלו הא אינו גר עד שיטבול. וכיון דבחמהות לא שייכא בהו מילה מהיכא נפקו מתורת ערל דבשלמא באבות אע"ג דלא עבלו עד מתן תורה מ"מ כיון שמלו נפקו מתורת ערל כדי לאכול פסח אע"ג שלא היו יהודים גמורים עד שעבלו ודמשמע ליה לר' יהושע: ג) וה"ה דהוה מצי למפרך לר' אליעזר גופיה מיהו פריך לר' יהושע מפני שהזכיר בהדיא שכן מצינו בחמהות שעבלו ולא מלו: **רבי** יוסי אומר אין מטבילין · פירוש דשמא ערבי מהול הוא ולא היתה מילה לשמה ולריך להטיף ממנו דם ברית. ותימה דמשמע דהלכה כר' יוסי ובשבת משמע דגר שנתגייר כשהוא מהול כ"ה אומרים א"ל להטיף ממנו דם ברית גבי לא נתלקו על קטן כשהוא מהול וכו' וקיי"ל דהלכה כב"ה לכן נראה דודאי אין לריך · וטעמא דר' יוסי משום דבעי מילה שם שמא לא מל לשמה אבל נתגייר כשהוא מהול מודה דא"ל להטיף ממנו דם ברית דהכא גרע משום דמל שלא לשמה ממולד מהול דהוי שתמא דלא עבד ולא מידי לכן נראה דגר [שנתגייר כשהוא מהול] אין לריך להטיף כדאמרי ב"ה בשבת וקטן שנולד מהול לריך להטיף כדקאמר התם לא נתלקו שלריך להטיף בנולד מהול: ד) ולריך ליתן טעם לפי' ההלכות גדולות דדוקא גר כשבא לתוכת יהדות הין לו ליכנס תחת כנפי השכינה כשנתגייר מהול אם לא בהטפת דם. אבל קטן שלא הוחזק בערלות לא לריך ודוחק הוא. אבן יש טעם ברור דמן הדין היו שניהם גר וקטן לריכין הטפת דם ברית אלא בקטן א"ל להטיף דדרשינן מדכתיב ערלתו ופיון שנולד מהול לא הוי ערלה וא"ל להטיף ודוקא בקטן דגלי קרא גלי אבל בגר דלא גלי לא גלי: **לפיכך** מטבילין גר בשבתי· פי' הא שמל בפניו מטבילין לפי שהטבילה אינה עיקר תיקון: **לפיכך** אין מטבילין· תימה דאמרינן כל הייבי טבילות טובלין כדרכן בין בשבת בין ביום"כ. י"ל דלא דמי דהתם לא הוי תיקון גדול כמו הכא שבא על ידי כן לתורת יהדות: **קמ"ל** דר' יוסי תרתי בעי. משמע הכא דר' יוסי בעי מילה לשמה ותימה דבפרק אין מעמידין משמע דקאמר ר' יוסי ושיכן מצינו מילה לשמה אלא מל והולך עד שתלא

[ע"ע תוס' מגילה כ:]

גליון הש"ס

תוס' ד"ה תקוני גברא כו' משום דגרא' כמיקר. כדאי' בבילה דף יח ע"א:

מתאי אפשר · תימה לר' עקיבא מגלן דאין משלשין במכות דבפרק קמא דמכות (דף ה·) ילפינן לה ממיתה והייטו אי אפשר ואין לומר דהתם דגזירה שוה היא מודה ר"ע דדנין מתאי אפשר משום דאין ג"ש למחלה אבל הכא בין אב הוא דהא הכא נמי היקישא הוא כדמסיק בסוף התודה (מנחות דף פב: ושם) דדרשים רבי אליעזר מועבדת (שמות יג) שיהו כל העבודות שוות זה כזה ולא קיבל ר"ע אף על גב דאין היקש נמי למחלה* א):

בשטבל ולא מל כולי עלמא לא פליגי · ואם תאמר ור' יהושע אדמודי ליה אודויי לפלוג עליה לפלוגי דנקט טבל דמודי ר' אליעזר ולא נקט מילתא דפליג בה וכי האי גוונא פריך בסוף שבועת הפקדון (שבועות דף לח·) וי"ל דהתם לא דייק אלא משום דהתנא הראשון הזכיר הכל אבל הכא נקט שפיר ר' יהושע טבל ולא מל כיון דלא דבר בו ר' אליעזר: **רבי** פליגי במל ולא טבל·תימה דלקמן ברים הערל (דף עא·) ממעט ר"ע גר שמל ולא טבל מפסח מדכתיב תושב ושכיר והשתא כמאן סבר ר"ע אי כר' יהושע למה לי קרא פשיטא דלא אכיל בפסח דעובד כוכבים גמור הוא ואי כר' אליעזר כיון דגר מעליא הוא איסברא למעטו מפסח כדמשמע התם וי"ל דלעולם כרבי יהושע סבירא לי' ולאו מטעמיה דאיהו סבר דבאבות נמי טבילה הוא ורבי עקיבא סבר מדמעטיה קרא בפסח שמע מינה דאין גר עד שימול ויטבול ב):

דאין הזאה בלא טבילה · מפרש ר"ת בלא טבילה לפני הזאה כדי לקבל הזאה כדאמר בפרק אדבעה מחוסרי כפרה (כריתות דף ט·) מה אבותינו לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והזאת דמים ואותה טבילה כשרה אף בלילה כדתנן במסכת פרה (פי"ב מי"א) אבל הוא עצמו טובל בלילה ומזה ביום ולעניין טומאה יש עוד טבילה אחרת אחר הזאה שהיא כדי לטהר מטומאה כדכתיב בקרא והזה בריאה והדר ורחץ במים ואותה טבילה איכא כשרה אלא ביום כדתנן בפרק ב' דמגילה (דף כ· ושם) אין טובלין ואין מזין אלא ביום ויש מפרשים דהתם בטבילת אזוב אייר אין טובלים אזוב אלא ביום כדאמרינן בסוף מסכת פרה שאם טבל את האזוב בלילה אפי' הזה ביום הזאתו פסולה והשתא אתי שפיר הא דתנן טבילה קודם להזאה והא דקאמר התם בגמ' לא מזין אלא ביום דכתיב (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וגו' ואיתקש טבילה להזאה היינו בקרא דלקמיה דכתיב ולקח אזוב וטבל במים אים טהור והזה על האהל וגו' וכן משמע בירושלמי דמגילה דאמר וטבל והזה מה הזאה ביום אף טבילה ביום ואין לתמוה כיון דבעי הזאה היאך מקבלים גרים בזמן הזה דבפ' [אדבעה] מחוסרי כפרה נפקא לן מקרא דלא בעינן*: **ורבי** יהושע טבילה בחמהות מגא ליה· אע"ג דאית ליה דאין הזאה בלא טבילה שמא הנשים לא היו בכלל אותה הזאה אי נמי משום רבי אליעזר אילטריך האי טעמא דמסיק משום דאיהו נמי מודה דבטבילה לחוד סגי כדאמר לעיל בטבל ולא מל כולי עלמא לא פליגי דאית ליה דאין הזאה בלא טבילה ג): **כיון** דאמר רבי יהודה דבחדא סגי כו' · תימה דפריך פשיטא דמגא ליה דסגי במילה לחודה דלמא כר' יהושע סבר ליה דטבילה בלא מילה מהניא אבל מילה בלא טבילה לא מהני: **תקוני** גברא בשבתא לא מתקנינן · ואע"ג דלעניין טומאה שרי לטבול בשבת משום דגרא כמיקר שאני הכא דבעי שני ת"ח לעמוד שם בשעת טבילה להודיעו המצות כדאמרינן לקמן (דף מז:): **דרבי** יוסי תרתי בעי · כתב בה"ג דגר שנתגייר כשהוא מהול לריך להטיף ממנו דם ברית וקטן שנולד כשהוא מהול אין לריך להטיף וטעמא דקטן שלא היתה לו ערלה מעולם אין לריך אבל גר שהיתה לו ערלה ומילתו אינה מילה לריך להטיף דם ברית ד) ומיהו אם נכרת לו כל הגיד ובא להתגייר אין דומה שמילתו מעכבתו מלהתגייר ומודי רבי יוסי בהיא דסגי בטבילה לחודה ור"ח פסק במסכת שבת איפכא מה"ג וכן משמע בפרק ר"א דמילה (שבת דף קלה· ושם) דקאמר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על גולד כשהוא מהול שלריך להטיף ממנו דם ברית על מה נחלקו על גר שנתגייר כשהוא מהול ונראה שעל זה סמכו ה"ג דסברי להו כאמוראי דהתם דאית להו דקטן אין לריך ובגר סברי כר' יוסי דשמעתין דמשמע דהלכתא כוותיה ובפרק הערל (לקמן דף עב·) פליגי רבי אלעזר בר"ש ורבנן בגר שנתגייר כשהוא מהול אם נמול ביום או אפי' בלילה אבל כולהו מודו דלריך הטפת דם ברית: **שמע** מינה דגר לריך שלשה · וא"ת ודלמא דאיקלעו וי"ל דמרב ספרא דייק שהרי ר' חייא הזכירו לפי שהיה בעל מעשה ורא"ש ורב יוסף הזכיר רבי אושעיא חברו אבל רב ספרא למה הזכיר ר' אושעיא בר' חייא: **אינו** גר עד שימול ויטבול · מהכא לא מצי לדקדק דלא תיסגי בטבילה לחודה ולא בא לדקדק אלא דמילה בלא טבילה לא מהניא: **אין** מטבילין גר בלילה · דמשמע כתיב ביה ואע"פ שכבר מל חשיב ליה כתחילת דין: **משפט** כתיב ביה · ושפטתם לדק בין איש ובין אחיו ובין גרו (דברים א) אי נמי משפט אחד יהיה לכם ולגר (במדבר טו) ואפי' למ"ד בסנהדרין (דף ג· ושם) דבר

תורה אור

בטבל ולא מל כולי עלמא לא פליגי דמהני כי פליגי במל ולא טבל רבי אליעזר יליף מאבות ורבי יהושע באבות נמי טבילה הוה מנא ליה אילימא מדכתיב °לך אל העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלותם ומה במקום שאין טעון כבוס טעון טבילה מקום שטעון כבוס אינו דין שטעון טבילה ודלמא נקיות בעלמא אלא מהבא °ויקח משה את הדם ויזרוק על העם וגמירי *דאין הזאה בלא טבילה ורבי יהושע טבילה באמהות מנלן סברא הוא דאם כן במה נכנסו תחת כנפי השכינה *א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן לעולם אינו גר עד שימול ויטבול פשיטא *יחיד ורבים הלכה כרבים מאן חכמים *רבי יוסי דתניא הרי שבא ואמר מלתי ולא טבלתי מטבילין אותו ומה בכך דברי ר' יהודה רבי יוסי אומר אין מטבילין לפיכך מטבילין גר בשבת דברי ר' יהודה ור' יוסי אומר *אין מטבילין אמר מר לפיכך מטבילין גר בשבת (ה) פשיטא כיון דא"ר יהודה בחדא סגיא היכא דמל לפנינו מטבילין מאי לפיכך מהו דתימא לרבי יהודה טבילה עיקר וטבילה בשבת לא דקא מתקן גברא קמ"ל דר' יהודה או הא או הא בעי ר' יוסי אומר אין מטבילין פשיטא דכיון דאמר רבי יוסי תרתי בעינן תקוני גברא בשבת לא מתקנינן מהו דתימא לר' יוסי מילה עיקר והתם הוא דלא הואי מילה בפנינו אבל היכא דהויא מילה בפנינו אימא ליטבל זה בשבתא קמ"ל דרבי יוסי תרתי בעי אמר רבה עובדא הוה בי רבי חייא בר רבי ורב יוסף מתני רבי אושעיא *בר רבי ורב ספרא מתני ר' אושעיא בר' חייא דאתא לקמיה גר שמל ולא טבל א"ל שהי כאן עד למחר ונטבלינך ש"מ תלת °ש"מ גר צריך שלשה וש"מ אינו גר עד שימול ויטבול וש"מ °אין מטבילין גר בלילה ונימא ש"מ נמי בעינן מומחין דלמא דאיקלעו אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן *גר צריך ג' משפט כתיב ביה ת"ר מי שבא ואמר גר אני יכול נקבלנו ת"ל °אתך במוחזק לך בא ועדיו עמו מנין ת"ל °וכי יגור (ג) אתך גר בארצכם אין

במקום שאין טעון כיבוס · כגון בעל קרי בעלמא דכתיב ורחץ במים וממא עד הערב (ויקרא טו) ולא כתיב יכבס בגדיו: מקום שטעון כיבוס · כגון בקבול תורה דכתיב וכבסו שמלותם: דלמא נקיות בעלמא · ההוא כיבוס ללו משום טומאה הוה דלטעון טבילה מק"ו אלא שיהיו בגדיהם לבנים והגויים לקבל פני שכינה: ויזרוק על העם · הזאה הוא: מטבילים אותו · והוי כישראל מעליא ואין לריך לבדוק בעדים אם מילתו לשם מצות מילה: ומה בכך · אם אין מילתו לשם מילה הואיל וטבל בטבילה סגי: אין מטבילים · שמא ערבי מהול *וגבעוני מהול הוא ולריך להטיף ממנו דם ברית: לפיכך · הואיל ולר' יהודה בחדא סגיא מטבילין בשבת גר שמל אתמול לפניו דבמילה סגי ליה וכי מטבלי ליה בשבתא לא מתקני גברא: הכי גרסינן אמר מר לפיכך מטבילין גר בשבת דברי רבי יהודה פשיטא כיון דלרבי יהודה בחדא סגי היכא דמל לפניו מטבילין: טבילה עיקר · דהא אמילה שמטיגן ליה דקאמר ומה בכך: ר' יוסי אומר אין מטבילין · תרתי בעי ואע"ג דמל בפניו טבילתו תקנתו: עובדא הוה בי ר' חייא בר רבי ורב יוסף מתני בר רבי אושעיא ב"ר · כלומר ר' אושעיא נמי הוה בהדייהו: שהי האידנא · לילה היה: ש"מ. מדרב ספרא דאמר תלתא הוו גר לריך שלשה: דבעינן מומחין · כי הכא תלתא גברי רבנן דברבי: דלמא דאיקלטו · הכי הוה מעשה דאיתרמו רבנן כי הני אבל ג' ודאי שמטיגן מדקפליג רב ספרא ומוסיף עד דהוו תלתא: משפט כתיב ביה · משפט אחד יהיה לכם ולגר (במדבר טו) ואין משפט פחות מג': יכול מקבלין אותו · לא נלריכנו הטפת דם ברית וטבילה: בא ועדיו עמו מנין · שנאמן: תלמוד לומר וכי יגור. מכל מקום ולקמן פריך כיון דעדיו עמו פשיטא ומי בעי קרא: בכל

[כריתות ט· ע"ס]

ברכות מז: פ"ס

[שם ט· וש"נ]

[לקמן קה: עירובין פג· וש"נ]

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מטבילין גר בשבת דברי רבי יהודה פשיטא כיון: (ג) שם ת"ל וכי יגור באלכם כל"ל ותיבות אתך גר נמחק:

ס"א גבעוני

[כ"ל בריבי וכ"א ברב אלפס]

קידושין סב: [לקמן מד:]

ויקרא יפ

מסורת הש"ס

(1)

הלכה משעלה סנהריב ובלבל את כל האומות לא עמונים ומואבים במקומן (עומדים) ולא מצרים ומואבים במקומן אלא עמוני נשא מצרית ומצרי נשא עמונית ואחד מכל אלו [נושא אחת] מכל משפחות האדמה ואחד ממשפחות האדמה נושא אחת מכל אלו ומכאן שכולן מותרים לבא בקהל דכל דפרים מרובא פרים ויש חולקין בזה בדין מצרי לפי שנתן הכתוב קצבה להזרתן מקן אדבעים שנה אקבן את שבות מצרים מסוגיא דפרק הערל ומתוספתא דמסכת ידים אבל בעמוני ומואבי משנה מפורשת היא במסכת ידים (פ"ד מ"ד) והובאה פרק תפלת השחר וזה דעת הרמב"ן ז"ל:

פי"ג א בשלשה דברים נכנסו וכו'. ברייתא בכריתות פרק ד' מהוסרי כפרה. ומ"ש רבינו ששבט לוי לא בטלו ברית מילה הוא במדרש וכתב הרמב"ן ז"ל בפ' הערל אלא הוצרכו אפילו להטיף מהם דם ברית שכבר היו מצווין על המילה מימי אברהם ומילה חשובה היתה:

ד וכן לדורות וכו'. שם בכריתות:

ה ומהו קרבן וכו'. שם מבואר:

ובזמן הזה וכו'. שם ת"ל גר בזמן הזה צריך שיפרים רובע לקנו אר"ש כבר נמנה עליה ריב"ז ובטלה מפני התקלה דילמא קא מעיל בקדשים ושם אמרו הלכה כר"ש ומ"מ משמע ודאי שלכשיבנה ב"ק יביא קרבנו:

ו גר שמל וכו'. מהלוקת תנאים בגמרא בפ' החולץ (דף מ"ו) ופסקו שם הלכה כרבי יוסי דבעי תרתי מילה וטבילה לעכב ושם מבואר דלר"י אין מטבילין אותו בשבת וה"ה ודאי בי"ט וכן מפורש שם שצריך שלשה מ"ט משפט כתיב ביה וכן אמרו אין מטבילים גר בלילה וכתב רבינו דהיינו לכתחילה אבל דיעבד ה"ז גר והרמב"ן ז"ל חלוק בזה ואמר שצריך להטבילו פעם אחרת ביום וכבר הכריע הרשב"א ז"ל כדעת רבינו דטבילה בדיעבד כגמר דין דמיא וכן עיקר:

ז גר קטן וכו'. פ"ק דכתובות (דף י"א) אמר רב הונא גר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד מאי קמ"ל דזכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו וכו' ואע"ג דעכו"ם בהפקירא ניחא ליה וכו' ה"מ גדול דטעים טעמא דאיסורא אבל קטן זכות הוא לו ע"כ בהלכות פ' החולץ ובגמרא בכתובות אתי לסיועי ודחייה דילמא הסיא דגר שנתגיירו בניו ובנותיו עמו. עוד שם אמר רב יוסף [ואם] הגדילו יכולין למחות וכבא ואביי אותיבו עליה דרב יוסף ודחו ליה בגמרא ואמרו דלר"י כיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות ולא נזכרה הא דר"י בהלכות וגם רבינו לא הזכירה ונראה שהם סוברים דכיון דרבא ואביי הוו מותבי עליה לא הוו סברי כוותיה הילכך אין הלכה כן ויש מי שפסק כר"י. אח"כ מצאתי לרבינו שכתבו פ"י מהלכות מלכים ומלחמותיהם: מעוברת שנתגיירה וכו'. מימרא בפרק הערל (דף ע"ח): טבל בינו וכו'. כבר נתבאר למעלה שהוא צריך שלשה דמשפט כתיב ביה ונזכר בגמרא שבינו לבין עצמו אינו גר וכתב רבינו ואפילו בפני שנים מפוס דקי"ל דשנים שדנו אין דיניהם דין: **בא** ואמר וכו' שם (דף מ"ו ע"ב) ת"ר מי שבא ואמר גר אני יכול נקבלהו ח"ל אחך שרבינו לא חלק כאן כלל אלא סתם דבריו ואמר אינו נאמן עד שיביא עדים *ופי' ברייתא זו היא במי שהיה ידוע שהיה עכו"ם מעיקרא דלית שם מגו אבל במי שלא היה ידוע בחזקת עכו"ם מגו דמצי אמר ישראל אני ונאמן מצי למימר עכו"ם הייתי ונתגיירתי בב"ד פלוני כ"כ רובי המפרשים ז"ל וזהו דעת רבינו כמו שיתבאר למטה: **ח** היה נשוי לישראלית וכו'. שם (דף מ"ז) מעשה באחד שבא לפני רבי יהודה ואמר לו נתגיירתי בינו לבין עצמי א"ל [כ"י יש לך עדים א"ל לאו] יש לך בנים א"ל הן א"ל נאמן אתה לפסול את עצמך ואי אתה נאמן לפסול את בניך ואמר רב נחמן בר יצחק הטעם משום דלדבריו עכו"ם הוא ואין עדות לעכו"ם ופסקו כן בגמרא ויש לדקדק כיון דקי"ל עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר כמו שיתבאר פרק ט"ו אפילו יהיה כדבריו הולד כשר הוא **ויראה לי דא"מ לדידן בגר וגיורת שהיו מוחזקין בישראלים ואמרו שנתגיירו בינם לבין עצמם כך תירצו מקצת המפרשים ז"ל וכתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל ומיהו לגבי עצמו אם בא ליכנס בקהל אפילו יש לו כבר כמה בנים אסור דהא שוי נפשיה התיכה דאיסורא וז"ש רבינו וחוזר וטובל בב"ד: **ט** גיורת שראינוה נוהגת בדרכי ישראל תמיד כגון שתטבול לנדתה ותפריש תרומה מעיסתה וכיוצא בזה. וכן גר שנוהג בדרכי ישראל שטובל לקריו ועושה כל המצות הרי אלו בחזקת גרי צדק. ואע"פ שאין שם עדים שמעידין לפני מי שנתגיירו. ואע"פ כן אם באו להתערב בישראל אין משיאין אותם עד שיביאו עדים או עד שיטבלו בפנינו הואיל והוחזקו

אותם ממקומם. ואלו המצרים שבארץ מצרים עתה אנשים אחרים הם. וכן האדומים שבשדה אדום. והואיל ונתערבו ד' אומות האסורים בכל אומות העולם שהן מותרים הותר הכל. שכל הפורש מהן להתגייר חזקתו שפירש מן הרוב לפיכך כשיתגייר הגר בזמן הזה בכל מקום בין אדומי בין * מצרי בין עמוני בין מואבי בין כושי בין שאר האומות אחד הזכרים ואחד הנקבות מותרין לבא בקהל מיד:

פי"ג ו גר שמל ולא טבל וכו'. מ"ש שאין מטבילין אותו בשבת פשוט בפרק החולץ דלמ"ד אינו גר עד שימול ויטבול אין מטבילין אותו בשבת ואע"ג דבגמרא יהיב טעמא משום דתקוני גברא בשבתא לא מתקנין לא כתבו רבינו משום דמשמע ליה דה"מ לאו דסמכא הוא דהא לענין טומאה שרי משום דמיחזי כמיקר ואע"ג דהכא לכיכים ת"ח לעמוד עליו מ"מ מידי מיחזי כמיקר לא נפיק אלא עיקר טעמא משום דאין דנין בשבת וגר משפט כתיב ביה:

לפיכך

פרק שלשה עשר

א בשלשה דברים נכנסו ישראל לברית במילה וטבילה וקרבן: **ב** מילה היתה במצרים שנאמר וכל ערל לא יאכל בו. מל אותם משה רבינו שכולם ביטלו ברית מילה במצרים חוץ משבט לוי ועל זה נאמר ובריתך ינצורו: **ג** וטבילה היתה במדבר קודם מתן תורה שנאמר וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלותם. וקרבן שנאמר וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות ע"י כל ישראל הקריבום: **ד** וכן לדורות כשירצה העכו"ם להכנס לברית ולהסתופף תחת כנפי השכינה ויקבל עליו עול תורה צריך מילה וטבילה והרצאת קרבן. ואם נקבה היא טבילה וקרבן שנאמר ככם כגר. מה אתם במילה וטבילה והרצאת קרבן אף הגר לדורות במילה וטבילה והרצאת קרבן: **ה** ומהו קרבן הגר עולת בהמה או שתי תורים או שני בני יונה ושניהם עולה. ובזמן הזה שאין שם קרבן צריך מילה וטבילה וכשיבנה בית המקדש יביא קרבן: **ו** גר שמל ולא טבל או טבל ולא מל אינו גר עד שימול ויטבול. וצריך לטבול בפני שלשה והואיל והדבר צריך ב"ד אין מטבילין אותו בשבת ולא בי"ט ולא בלילה ואם הטבילוהו ה"ז גר: **ז** גר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד שזכות היא לו. מעוברת שנתגיירה וטבלה אין בנה צריך טבילה. *טבל בינו לבין עצמו ונתגייר בינו לבין עצמו ואפילו בפני שנים אינו גר. בא ואמר נתגיירתי בבית דינו של פלוני והטבילוני אינו נאמן לבא בקהל עד שיביא עדים: **ח** היה נשוי לישראלית או לגיורת ויש לו בנים ואמר נתגיירתי ביני לבין עצמי נאמן לפסול את עצמו ואינו נאמן לפסול את הבנים וחוזר וטובל בבית דין: **ט** גיורת שראינוה נוהגת בדרכי ישראל תמיד כגון שתטבול לנדתה ותפריש תרומה מעיסתה וכיוצא בזה. וכן גר שנוהג בדרכי ישראל שטובל לקריו ועושה כל המצות הרי אלו בחזקת גרי צדק. ואע"פ שאין שם עדים שמעידין לפני מי שנתגיירו. ואע"פ כן אם באו להתערב בישראל אין משיאין אותם עד שיביאו עדים או עד שיטבלו בפנינו הואיל

א סמג לאוין קטו: ב טור י"ד סי' רכח סמג שם: ג טור שם ועיין שם סמג לאוין קטז:

בדבריו שכתב הוא נשוי לישראלית וכו' ועלה כיום ואינו נאמן לפסול את הבנים. ואפשר שדעת רבינו כמ"ש ה"ה בפע"ו דעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל דיש מי שכתב דאם ילדה בת פסולה לכהונה ועל זה כתב כאן ואינו נאמן לפסול את הבנים לענין שאם ילדה בת. ומוהרש"ל ז"ל בח"א דף ל"ו כתב

ח היה נשוי לישראלית או לגיורת וכו'. כתב ה"ה וז"ל ויש לדקדק כיון דקי"ל עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר כו' אפילו יהיה כדבריו הולד כשר הוא ויראה לי דא"מ לדידן בגר וגיורת שהיו מוחזקים בישראלים אמרו שנתגיירו בינם לבין עצמם כו'. נפקותא זאת שכתב ה"ה לא מיהוקמא

מגדל עוז

פי"ג בשלשה דברים נכנסו ישראל וכו' עד ע"י כל ישראל. ביבמות פרק החולץ (דף מ"ו) ובכריתות פרק ד' מהוסרי כפרה: ובן לדורות כשירצה וכו' עד יביא קרבנו. פרק ד' מהוסרי כפרה: גר שמל ולא טבל וכו' עד ואם הטבילוהו הרי זה גר. פרק החולץ: קטן מטבילין אותו וכו' עד שזכות הוא לו. פ"ק דכתובות (דף י"א): מעוברת שנתגיירה וטבלה עד שיביא עדים. פרק הערל (דף ע"ח) ופרק החולץ (דף מ"ו): היה נשוי לישראלית עד הואיל והוחזקו עכו"ם. פרק החולץ:

הגהות מיימוניות

* [הטור הביא שם לשון זה וכתב בסוף וז"ל וא"א ז"ל כתב שעמוני ומואבי ואדומי מותרים מיד אבל מצרי גם עתה הוא אסור עד דור שלישי עכ"ל]: * [כתב הטור ז"ל בין המילה ובין הטבילה צריך שיהיה בג' כשרים וביום ומיהו דוקא לכתחלה אבל בדיעבד אם מל אותו או טבל בפני ב' ובלילה אפילו לא טבל לשם גרות אלא איש שטבל לקריו ואשה שטבלה לנדתה הוי גר ומותר בישראלית ולרי"ף אפילו בדיעבד שמל או טבל בפני ב' או בלילה מעכב ואסור בישראלית אבל אם נשא ישראלית דהוליד ממנה בן לא פסלינן ליה עכ"ל]:

*[נגירכת ה"ה כתוב מי שבא ואמר ולכך כתב מה שכתב אבל לפי גירסתנו אין אנו צריכים לפירושו דבהדיא קתני נכרי שבא ואמר] : *[עי' בתוס' שם בד"ה נאמן שפירשו בענין אחר]:

משנה למלך

מטבילין אותו מיד · משמע שהמילה קודם טבילה וכדאמר לקמן דף עח· מעוברת שנתגיירה בנה אין צריך טבילה ואע"י דשאני התם דאכתי לא חזי למילה : **במקום** לא כתב קרא בהדיא ופי' רב יהודאי גאון דנפקא לן בק"ו ממגעה דטעון טבילה וכ"ש היא עצמה ור"ת מפרש דנפקא לן מהא דדרשינן בע"ז (דף עה:) אך במי נדה יתחטא מיס שהנדה טובלת בהם וכמה הם מ' סאה ורבינו ילחק פירש דנפקא מהא דדרשינן בפ' במה אשה (שבת דף סד:) תהיה בנדתה תהא בנדתה עד שתהא במים*א): **שם** גר ועבד טובלים · בכולי שמעתין משמע דעבד בעי טבילה כשמשתחרר ולא סגי ליה בטבילה קמייתא וקשה דבהשולח(ניתין דף מ·) אמרינן הכותב שטר לאירוסין לשפחתו ואמר לה לאי בו והתקדשי בו משמע דמקודשת אע"ג דלא טבלה וי"ל דלייחי כגון שטבלה מקודם לשם שחרור שהטבילה של שחרור קודמת לגט כדמשמע לקמן דקתני ומטבילה לשם שחרור ומשחררה ומותר בה מיד : **וכל** דבר שחוץ בטבילה כו' ובנדה · תימה דלעניין הכשר מקוה פשיטא ליה שאין לחלק בין נדה לבעלה ובין טהרות דקאמר במקום שהנדה טובלת ולעניין חגילה תלי נדה בטבילת טומאה וטהרה וי"ל דבחגילה דאיכא מילי טובא דלא הוי אלא מדרבנן כגון רובו ואינו מקפיד אי מטוטו ומקפיד אילטריך לאשמועינן דבחגילה דרבנן נמי אין לחלק בין לבעלה לטהרות ואיכא מילי דחגילה דאמר בפ' בתרא דנדה (דף סז· ושם) ה"מ לטהרות אבל לבעלה לא והיינו ספק חגילה אבל ודאי חגילה אפילו דרבנן לא הקילו לבעלה יותר מלטהרות ובקונטרס לא גרס ליה במסכת נדה משום הא דהכא : **קשים** גרים לישראל (ג)כספחת · לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות וישראל למדין ממעשיהם ובמס' נדה (דף יג: ושם) פירש בקונטרס עוד לשון אחר משום דכל ישראל ערבים זה בזה *וקשה דבפרק אלו נאמרים (סוטה דף לז:)משמע שלא היו ערבין על הגרים דלא חשיב התם ערבות של ערב רב ועוד י"ל דקשים גרים לישראל לפי שמתערבין בהם ואין שכינה שורה אלא על משפחות המיוחסות שבישראל וי"מ לפי שביותר הוזהרו ישראל על הגרים ואין יכולין להזהר מאונאתן*ב) : אלא

לא רוב טובה ולא רוב פורענות "ואין מרבין עליו ואין מדקדקין עליו קיבל מלין אותו מיד נשתיירו בו ציצין המעכבין את המילה חוזרים ומלין אותו שניה נתרפא מטבילין אותו מיד ושני ת"ח עומדים על גביו ומודיעין אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות טבל ועלה הרי הוא כישראל לכל דבריו אשה נשים מושיבות אותה במים עד צוארה ושני ת"ח עומדים לה מבחוץ ומודיעין אותה מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות "אחד גר ואחד עבד משוחרר "ובמקום שנדה טובלת שם גר ועבד משוחרר טובלין וכל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ בגר ובעבד משוחרר ובנדה אמר מר גר שבא להתגייר אומרים לו מה ראית שבאת להתגייר ומודיעים אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות מ"ט דאי פריש נפרוש *דא"ר חלבו "קשים גרים לישראל כספחת דכתיב "ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב : ומודיעים אותו עון לקט שכחה ופאה ומעשר עני : מ"ט א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן *"בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה ולא ניתן להשבון (*ומודיעים אותו עון שכחה ופאה): ואין מרבים עליו ואין מדקדקים עליו : אמר רבי אלעזר מאי קראה דכתיב "ותראי כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה אמרה לה אסיר לן תרום שבת "באשר תלכי אלך אסיר לן יחוד "באשר תליני אלין מפקדינן שש מאות וי"ג מצות "עמך עמי אסיר לן עבודת כוכבים "ואלהיך אלהי *ארבע מיתות נמסרו לב"ד "באשר תמותי אמות *ב' קברים נמסרו לב"ד "ושם אקבר מיד ותרא כי מתאמצת היא וגו' : קיבל מלין אותו מיד : מ"ט *שהויי מצוה לא משהינן : נשתיירו בו ציצין המעכבין המילה וכו' : כדתנן *"אלו הן ציצין המעכבין המילה בשר החופה את רוב העטרה ואינו אוכל בתרומה וא"ר ירמיה בר אבא אמר רב 'בשר החופה רוב גובהה של עטרה: נתרפא מטבילין אותו מיד : נתרפא אין לא נתרפא לא מאי טעמא משום *דמיא מרזו · מכה : ושני ת"ח עומדים על גביו : והא *א"ר חייא א"ר יוחנן גר צריך שלשה הא א"ר יוחנן לתנא תני שלשה : טבל ועלה הרי הוא כישראל לכל דבריו : למאי הלכתא "דאי הדר ביה ומקדש בת ישראל ישראל מומר קרינא ביה וקידושיו קידושין : אחד גר ואחד עבד משוחרר : קסלקא דעתך לקבל עליו עול מצות ורמינהו במה דברים אמורים בגר "אבל בעבד משוחרר אין צריך לקבל אמר רב ששת לא קשיא הא ר"ש בן אלעזר הא רבנן דתניא "ובבתה את אביה ואת אמה וגו' בד"א שלא קבלה עליה 'אבל קבלה עליה ממצוה *ומותר בה מיד ר"ש בן אלעזר אומר אע"פ שלא קבלה עליה כופה ומטבילה לשם שפחות וחוזר ומטבילה לשם שחרור ומשחררה ומותר שחרור דמשפה שטובל לשם עבדות שייך במצות דכתיב (דברים ה) למען ינוח עבדך ואמתך ועוד דגמרי' (חגיגה דף ד·) לה לה מאשה : שלא קבלה עליה · להתגייר : כופה ומטבילה לשם שפחות · דכל טבילות עבדים על כרחן היא : ומשחררה . ומטבילה לשם שחרור בע"כ : ומותר

לא רוב טובה · לפי שילר הרע מחזר אחריהן כדאמרי' במס' סוכה (דף נב:) ושמא תזוח דעתן עליהן ויחטאו : ואין מרבין עליו · דברים לאייס עליו שיפרוש : לילן · חתיכות בשר שלא נפרעת המילה כהלכתה : ומודיעין אותו מקלת מצות · דהשתא ע"י טבילה הוא נכנס תורה אור לכלל גירות הלכך בשעת טבילת מצוה צריך לקבל עליו עול מצות : אחד גר ואחד עבד משוחרר · לקמן מפרש למאי הלכתא אקשינהו: ובמקום שנדה טובלת ·בארבעים סאה:שם גר ועבד משוחרר טובלין· ואע"פ שאין טבילתו משום טומאה וטהרה כשאר טבילות : חולץ בגר ועבד משוחרר ובנדה · לבעלה ואע"פ שאין טבילתן לעניין מגע טהרות כשאר טבילות : דאי פרוש · שלא יתגייר : נפרוש · ולא איכפת לן : דאמר מר קשים גרים לישראל כספחת דכתיב ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב · לשון ספחת שאוחזין מעשיהם הראשונים ולומדים ישראל מהם או סומכין עליהם באיסור והיתר : ומודיעין אותו עון לקט שכחה ופאה · שלא יאמרו עניים הללו הלוקטין פאת שדה גזלנים הם ושומר עליהם והורגם בדיניהם שבני נח הוזהרו על הגזל בסנהדרין (דף נו·) ואזהרתן זו היא מיתתן דלא בעו התראה לפיכך בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה דעובד כוכבים קפיד על דבר מועט ולגבי ישראל הוא מחילה : ולא ניתן להשבון · אינו בחזרה אלא נהרג דגבי ישראל כתיב והשיב את הגזלה אשר גזל (ויקרא ה) אבל בני נח אמרינן בסנהדרין (דף נח:) אזהרתן זו היא מיתתן וכיון שעבר על אחת מז' מצות נהרג : ומודיעים אותו עון לקט שכחה ופאה · הואיל והן מקפידים על הממון כ"כ כדאמר דנהרג על פחות משוה פרוטה מודיעין אותו עון לקט כו' שמא יחזור בו מלהתגייר ולשון זה עיקר דאי משום טעמא קמא מאי לשון עון לקט שכחה ופאה יודיעוהו (ה) שילקטו עניים בשדהו : אסיר לן יחוד · להתייחד עם אשת איש : ב' קברים · אחד לנסקלים ולנשרפים שהרשיעו בעבירות חמורות ואחד לנהרגים ולנחנקים שאין מיתתן חמורה ואינם רשעים כל כך : עטרה· שורה גבוהה שסביב הגיד וממנה הולך ומשפע 'מעלה ולמטה : רוב גובהה · של אותה שורה ולא תימא רוב היקיפה : ואין אוכל בתרומה · אם כהן הוא דכהן ערל אסור בתרומה כדאמר לקמן בפרק הערל:מרזו מכה· מכבידין את חולי המכה כמו מטרא רזיא לאילני במסכת תענית (דף ג:) : דאי הדר ביה · לקדמותו ואח"כ קדש בת ישראל מקודשת ולריכה גט דישראל מומר קידושיו קידושין דישראל הוא : קס"ל · דהאי דאקיש שיחרור שלעבד לגירות העובד כוכבים לקבל קאמר שבשעת טבילת שחרור העבד לריך להודיעו מקלת מצות : אבל עבד אין לריך לקבל · בשעת

קידושין עב: ע"ש נדה יג: לקמן קט:

ע"ז עח: ערובין סב· רש"ל מ"ש

[סנהדרין נח:]

[שם מו.]

[לעיל נח.]

לקמן עח: שבת קלג.

[ל"ל והקשה]

[לקמן קכ: קכא·]

[לעיל מו:]

[ועי"ש תוס' קידושין ע: ובנדה יג: ד"ה קשים]

[אין הפירוש שמותר לבא עליה מיד דהא בעינא להמתין ג' חדשים ע' כ"מ פ"ח מה"מ מלכים דין ה]

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה ליטמא אחריהא וכו' יודיעוהו שטופו שילקטו : (ב)תוס' ד"ה קשים גרים לישראל כספחת. כ"כ עיין בתוס' פ' י' יומא דף ע ע"ב:

תוספות ישנים

שמלא נפשו גבי ימול עובד כוכבים ואל ימול כותי לפי שהוא מל לשם כל גרותיה וי"ל דהתם פדיף טפי לפי שהישראל שומר ע"ג של כותי : א) עי"מ מק"ו דכתיב יכנס בגדיו כ"ש שיל עצמה שלריכה עבילה וי"מ דכתיב ומזה מי סנדה מכלן לנדה שלריכה מים : ב)עי"מ לפי שהקב"ה מעניש אותנו על ידם כשמעיבים מעשיהם ואומר כי הוא רואה שאין אנו נזהרים במצות כמותם אע"פ שאינם מזרע כשר כמונו: ומודיעין אותן עון לקט שכחה ופאה מפני שאנו מושפין פן ירחו העניים באים בשדותיהם ללקוט לקט שכחה ופאה ויהרגו אותם כמו שהם עושים בדיניהם מפני שבן נח נהרג על פחות משוה פרוטה ולא ניתן להשבון שאזהרה שלהם זו היא מיתתן ולא קיימן בהו והשיב את הגזלה ונהרגין בלא התראה דבן נח ח"ל התראה. י"מ מודיעין אותן עון לקט מפני שמקפידים על ממון מועט ומיישבין שמא יחזרו לסורן ומהשתא מודיעין אותו לו שיהיה ואל יקפיד ואי פרים מהשתא נפרוש לפי שיהיה עינו צרה. וזה הפי' נראה אבל פירוש קמא לא נהירא דא"כ דלא חייסין אלא שמא יהרגו בדיניהם העניים . מה לנו להודיעם עון לקט שכחה ופאה נאמר להם הזהרו שלא תהרגו עניים כשיבואו ללקוט בשדותיכם כי דינם בזה אבל השתא ניחא עון לקט וכו' :

גליון הש"ס גמ' קשים גרים לישראל כספחת . וברמב"ם פי"ג הל' י"ג מה"מ ח"ב איתא כבגע צרעת :

בדבר זה כדי לחבבן ט אם קבל מלין אותו מיד (ד) וממתינים לו (ה) עד שיתרפא רפואה שלימה ואח"כ (א) מטבילין אותו טבילה [ט] הוגנת ו בלא (ה) חציצה ז [י] וי"א (ו) שיגלח שערותיו ויטול לפרני ידיו ורגליו קודם טבילה) (טור וכי"ף ורא"ש) ושלשה (תלמידי חכמים) (ג"ז טור) עומדים על גביו ומודיעים אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות פעם שניה והוא עומד במים ואם היתה אשה נשים מושיבות אותה במים עד צוארה והדיינים מבחוץ ומודיעין אותה מקצת מצות קלות וחמורו' והיא יושבת במיסואה"כ טובלת (ב) בפניהם [יא] והם מחזירים פניהם ויוצאים כדי שלא יראו אותה כשתעלה מהמים [יב] ויברך על הטבילה אחר שיעלה מן המים וכיון שטבל הרי הוא כישראל (ו) ישאם חזר לסורו הרי הוא כישראל מומר שאם קדש קדושיו קדושין:

ג [יג] כל ענייני הגר בין להודיעו המצות לקבלם בין המילה בין הטבילה ח יא צריך שיהיו (ז) בג' הכשרים לדון יב וביום (תוס' ורא"ש פ' החולץ) [יד] יג מיהו דוקא לכתחלה ט (ג) אבל *) בדיעבד אם לא מל או טבל י אלא בפני (ז) ב' (או קרובים) (הגהות מרדכי) ובלילה יד אפילו לא טבל לשם גרות אלא איש (ח) שטבל (ח) לקריו טו ואשה שטבלה לנדתה הוי גר ומותר בישראלית (ט) [טו] טז חוץ מקבלת המצות (ט) שמעכבת אם אינה ביום ובשלשה [טז](ד) יזולהרי"ף יח ולהרמב"ם אפי' בדיעבד שטבל או מל בפני שנים [יז] או בלילה מעכב ואסור בישראלית יא אבל אם נשא ישראלית (י) (ה)והוליד ממנה בן יב (י) לא פסלינן ליה:

ד (יא) [יח] יט הואיל וטבילת גר צריך בית דין של ג' אין מטבילין אותו יג כ בשבת ולא בי"ט יד ולא בלילה ואם טבל כא הרי זה גר:

ה טז [יט] כב המל את הגרים מברך בא"י אמ"ה אקב"ו [כ] למול את הגרים כג ואח"כ מברך בא"י אמ"ה אקב"ו למול את הגרים ולהטיף מהם דם ברית שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ

סקילה ועכשיו אכלת חלב כו' ואין להודיעו כל הדקדוקים והחומרות שיש באיסור חלב ואיסור שבת דשמא כוונתו לשמים. כ"כ הב"ח: ו בלא חציצה כו'. ואמרינן בש"ס כל דבר שחולק בטבילה חולק בגר וע"ל סי' קל"ח דבר החולק בטבילה וכן לריך מקום הכשר לטבילת נדה כדלעיל סי' ר"ח כדאי' בש"ס וכ"כ הרמב"ם פי"ג מהל' א"ב דין י"ג ובמקום הכשר לטבילת נדה שם מטבילין את הגרים ואת העבדים ואת המשוחררי' וכל דבר שחולק בנדה חולק בגרים ועבדים ובמשוחררים ע"כ: ז וי"א שיגלח כו'. משמע אפי' אין חלילה בשערותיו כגון שיחוף ויסרוק היטב או יגוז מקלת שערותיו הקשורים והולכין אעפ"כ יגלח כל שערותיו משום שנכנס לכלל יהדות וכ"כ הב"ח דאפשר דטבילת שער בגר הוא ע"פ דברי ר"מ דרשן שהביא רש"י בפרשת בהעלותך וכן המנהג במומרים כשחוזרים לדת ישראל ע"כ מיהו נראה דבדיעבד אם לא גילח שערו רק שאין דבר חולק הוי טבילה: ח צריך שיהיו בשלשה הכשרים. דכתיב גבי גר משפט אחד יהיה לכם ואין משפט בפחות מג' כשרים: ט אבל בדיעבד אם לא מל או טבל כו'. אבל בקבלת המצות אם לא קיבל בפני ג' אפי' בדיעבד מעכב כמ"ש התוס' והרא"ש דקבלת מצות הוי כתחילת דין שנתבאר בח"מ סי' ס' אבל טבילה ומילה הוי כגמר דין שנתבאר שם דגומרין בלילה ול"ע קלת דהא כתב הרב שם סעיף ב' די"א אם עברו ודנו בלילה דיניהם דין אם כן לפ"ז ודאי דאפילו בקבלת מצות סגי בדיעבד בלילה ולא ה"ל להרב למיסתם סתומי ואפשר דדוקא לענין דיני ממונות חשש הרב לסברת הי"א משום דהפקר ב"ד הפקר וכ"כ הב"ח בח"מ סי' ס' דאף על גב דלגבי חלילה יש לפסוק לחומרא דאפילו דיעבד החלילה פסולה בלילה מ"מ כדאי הן הי"א לסמוך עליהם עכ"ל וה"ה הכא דכחלילה דמי: י אלא בפני שנים. לאו דוקא שנים אלא בפני אחד וכן מוכח בהתוס' פרק החולץ בד"ה יש לך עדים (דף מ"ד) מיהו י"ל דנקט שנים כיון דאם מכירין היינו אותו שהיה עובד כוכבים אינו נאמן לומר גיירתי עלמי כדלקמן וא"כ לריכין שיהיו ב' לפחות שידעו שנתגייר כראוי ואף באשה נראה בשעה שטבלה נפשה היו לריכין לאנשים רואים אותה שטבלה להיות עדים בדבר. פרישה: יא אבל אם נשא ישראלית כו'. ואע"ג דקי"ל דאפילו עובד כוכבים שבא על בת ישראל הולד כשר מכל מקום כ"מ דהולד כשר לכהונה מה שאין כן בולד מן העובד כוכבים כמו שנתבאר בא"ע סימן ז' א"כ כ"מ לענין פדיון הבן כדלקמן סימן

לענין

ס"ה סעיף י"ח: יב לא פסלינן ליה. עיין לקמן סעיף י"ח: יג בשבת כו'. וסמ"ג כתב בשם בה"ג דמטבילים אותו בשבת וי"ע ועב"ח: יד ולא בלילה כו'. כבר נתבאר דין טבילת גר בלילה בסעיף הקודם: טו המל כו'. עיין לעיל סי' רס"ז סי"ב:

ביאור הגר"א

בו'. כמ"ש בסוטה ט' א': [ט] הוגנת כו'. שם ובמקום כו' וכ"ד כו': [י] וי"א כו'. רי"ף ורא"ש בספי"ט דשבת ועבא"ח סי' תקל"א ס"ז בהג"ה מש"ש: [יא] והם מחזירין כו'. דמשום זה אמרו שם נשים מושיבות כו' לה מבחוץ: [יב] ויברך כו'. פסחים ז' ב' ועתוס' שם ד"ה על הטבילה אור"ח כו' וכ"כ הרי"ף: [יג] כל ענייני כו'. שם מ"ו ב' אר"י כו' משפט כו' ואינו גר בלא מילה וטבילה ושם מ"ז ב' והאר"ח אר"י גר כו': [יד] מיהו דוקא כו'. ממש"ש מ"ה ב' מי לא טבלה לנדתה וטבילת נדה בלילה וגם אין דרך אנשים להיות עמה וז"ש אפי' לא כו': [טו] חוץ כו'. ממש"ש מ"ז א' ת"ר ושפטתם כו' בינו לבין עצמו כו' נאמן אתה לפסול כו' ובקדושין ס"ב גר נמי לאו כו' ואם בדיעבד שפיר דמי בידו הוא ותי' תוס' דבקבלה היא ועתוס' ביבמות מ"ה ב' ד"ה מי כו' ובקדושין שם ד"ה גר כו' ובזה ניחא מש"ש אלא מעתה כו' משום דעבד משוחרר א"צ קבלה כמ"ש ביבמות מ"ח א' ועתו' דקדושין

באר היטב

(ה) חציצה. ואמרינן בש"ס כל דבר שחולק בטבילה חולק בגר וע"ל סימן קל"ח מה שחולק בטבילה וכן לריך מקום הכשר לטבילת נדה. ש"ך: (ו) שיגלח. (אף דאין חלילה בשערותיו) כתב הש"ך דכן המנהג במומרים כשחוזרים לדת ישראל מיהו נראה דבדיעבד אם לא גילח שערו רק שאין דבר חולק הוי טבילה: (ז) ב'. לאו דוקא ב' אלא בפני אחד מיהו י"ל דנקט שנים שעכ"פ לריכין להיות עדים בדבר שידעו שנתגייר כראוי: (ח) לקריו. דאם לא היה בדעתו אז להיות גר לא היה טובל גם לקריו. ט"ז: (ט) שמעכבת. כתב הש"ך ל"ע קלת דהא כ' הרב בח"מ סימן ה' ס"ב די"א אם עברו ודנו בלילה דיניהם דין מ"כ לפ"ז ודאי דאפילו בקבלת מצות סגי בדיעבד בלילה ולא ה"ל להרב למיסתם ואפשר דדוקא לענין ממונא חשש הרב לסברא זאת משום דהפקר ב"ד הפקר אבל הכא דמיא לחלילה שכתב הב"ח בח"מ שם דאפילו בדיעבד פסולה בלילה עכ"ל: (י) והוליד. ואע"ג דקי"ל דאפילו עובד כוכבים שבא על בת ישראל

כספחת: (ד) וממתינים לו כו'. הקשה הרמב"ן למה משהיכן מלות טבילה ולא מבלינן אותו קודם המילה ותירץ כיון שהמילה קשה עליו מלין תחילה דאי פריש יפרוש מיהו אם טבל תחילה הרי זה גר עכ"ל: (ה) עד שיתרפא. מפרש בגמרא דהמיס מקלקלים המכה קודם שנתרפאת כראוי: (ו) שאם חזר לסורו. בפרישה הביא דברי רש"י פרק ב' דהוריות (דף י"ג) פירוש של תיבת סורו דהיינו סר שלו הוא רע דהיינו הילר הרע: (ז) בג' הכשרים לדון. דכתיב משפט אחד יהיה לכם ולגר: (ח) שטבל לקריו. פירוש הידעינו בבירור דבר זה וכן באשה ואז הלקה טבילה זאת אפי' לשם גירות אע"פ שלא הזכיר בפירוש כן וכ"כ הרי"ף וז"ל דאי לאו גיורא הוא לא הוה טבל פירוש דאם לא היה בדעתו אז להיות גר לא היה טובל גם לקרי. ומה שכתב בסעיף י"א שאינו נאמן לומר נתגיירתי ביני לבין עלמי עד שיטבול בפני ב"ד התם לא ראינו ממנו שום טבילה לקרי ועכשיו רולה לטבול לשם גירות ודאי לריך לכתחלה שלשה. ומו"ה ז"ל כ' דראה לו שהרי"ף הכי קאמר מדטבל לקרי ש"מ שכבר טבל בפני ג' ולא משמע כן כלל גם מדברי רש"י ור"ן מבואר כן בהדיא דהשיא טבילה לחוד הגי ליה אף אם לא היתה אחרת וכמשמעות דברי הטור וש"ע: (ט) חוץ מקבלת המצות כו'. שזהו גוף הדבר והתחלתו אבל מילה וטבילה הוה כגמר דין דמן התורה הוה אף בלילה. אשר"י: (י) לא פסלינן ליה. בגמרא אמר הסוא דקרי ליה בר אלמיאתא לפי שלא טבלה אמו לשם גרות כ"כ ר"ן אמר רב אסי מי לא טבלה לנדותה פירש"י ור"ן וסלקא לה הסיא טבילה לשם גרות דטובלת כוכבסלא טבלה לנדותה וכן באים לטבילת קרי. וכתב על זה הרי"ף דזהו בדיעבד דאם הוליד בן מיסראלית דלא פסלינן ליה והיינו לענין שלא להזכירו בשם בן עובד כוכבים כי מיוחסים שבישראל לא יתחתנו עמו אף ע"ג דכשר דהא אפי' בעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר מ"מ אין מתחתנים עמו המיוחסים כי הסיא דאיתא בפרק החולץ דהכשירו רב ורלה שיתן לו בחו ועבשו רב שבעשה גל של עלמות ועל זה אמר רי"ף כאן דאין כאן פסול גיות כלל וכן כוונת רביבו חננאל בעור בתחילת הסי' שכתב שנכנסים הבנים לקהל: (יא) הואיל וטבילת גר כו'. בגמרא יסיב טעמא שאין מטבילין גר בשבת דהוה כמתקן גברא מ"מ הולרך הרמב"ם לטעם זה דאל"כ לא הוה כמתקן דנראה כמיקר כדמליבו לענין

בכו'. כמ"ש בסוטה ט' א': [ט] הוגנת כו'. שם ובמקום כו' וכ"ד כו': [י] וי"א כו'. רי"ף ורא"ש בספי"ט דשבת ועבא"ח סי' תקל"א ס"ז בהג"ה מש"ש: [יא] והם מחזירין כו'. דמשום זה אמרו שם נשים מושיבות כו' לה מבחוץ: [יב] ויברך כו'. פסחים ז' ב' ועתוס' שם ד"ה על הטבילה אור"ח כו' וכ"כ הרי"ף: [יג] כל ענייני כו'. שם מ"ו ב' אר"י כו' משפט כו' ואינו גר בלא מילה וטבילה ושם מ"ז ב' והאר"ח אר"י גר כו': [יד] מיהו דוקא כו'. ממש"ש מ"ה ב' מי לא טבלה לנדתה וטבילת נדה בלילה וגם אין דרך אנשים להיות עמה וז"ש אפי' לא כו': [טו] חוץ כו'. ממש"ש מ"ז א' ת"ר ושפטתם כו' בינו לבין עצמו כו' נאמן אתה לפסול כו' ובקדושין ס"ב גר נמי לאו כו' ואם בדיעבד שפיר דמי בידו הוא ותי' תוס' דבקבלה היא ועתוס' ביבמות מ"ה ב' ד"ה מי כו' ובקדושין שם ד"ה גר כו' ובזה ניחא מש"ש אלא מעתה כו' משום דעבד משוחרר א"צ קבלה כמ"ש ביבמות מ"ח א' ועתו' דקדושין

פתחי תשובה

רסח (א) מטבילין אותו. עיין בתשובת רדב"ז המדשות סימן תל"ד שכתב שיבדק אז שהיינו דבלאותה שעה נגמר גירותו ע"ש: (ב) בפניהם. עיין בתשובת פרח מטה אהרן-מ"כ שהעלה דאם לא טבלה בפני ב"ד לריך שיודיעוה פעם שנית מקלת מצות ותעבול בפני ב"ד ע"ש: (ג) אבל בדיעבד. עיין בדגמ"ר שכתב דהיינו דוקא בגר גדול שאלו קבלת המצות עיקר והמילה והטבילה אינו אלא גמר הדבר סגי בלא שלשה ואפילו בלילה אבל גר קטן שלא שייך בו קבלת מצות והטבילה היא עיקר שמטבילין אותו על דעת ב"ד לכ"ע ל"ל ביום וכנ' ע"כ. ויש לה"ר לדעת הפוסקים דבדיעבד סגי בלא ב"ד הטבילה מהא דאיתא בירושלמי פ"ד דעירובין הלכה ד' כ' חוזה בשם ר"ש בר יעקב

ט שם ע"ב: י שם בגמ': יא מימרא דר' חייא א"ר יוחנן וכו' שם ומעובדא דהכוא גר דא"ל שהי כאן עד למחר וכו' שם דף כ"ו ע"ב: יב שם בהכוא עובדא: יג כ"כ התוס' אהא דא"ר אפי מי לא טבלה לנדותה שם דף מ"ה ע"ב: יד מימרא דריב"ל שם: טו מימרא דרב אסי דלעיל: טז שם בתוספות וכ"כ הרא"ש: יז שם. ביבמות: יח פי"ג מהל' איסורי ביאה: יט ל' רמב"ם שם דין ו': כ כר' יוסי בברייא' שם דף מ"ו ע"ב וש"ל דעיקר טעמא משום דאין דינין בשבת וגר משפט כתיב ביה וכן אין דינין בלילה: כא שם וכן הכריע הרשב"א דטבילה בדיעבד כגמר דין דמיא: כב ברייתא שבת דף קל"ז ע"ב וכדעת הרמב"ם דמילת הגר מוטלת על כל ישראל: כג טור לדעת בע:

דגול מרבבה

(סי' רס"ח בשו"ע סעיף ג') אבל בדיעבד ובו'. היינו בגר גדול שאלו קבלת המצות עיקר ולכך המילה והטבילה אינו אלא גמר הדבר וסגי בלא שלשה ואפילו בלילה אבל גר קטן שלא שייך בו קבלת מצות והטבילה היא עיקר שמטבילין אותו על דעת בית דין לכ"ע לריך להיות

ברכי יוסף

פרולה להתגייר אין מקבלין אותו מיד אומרים לו מה לך להתגייר והלא אתה רואה את האומה הזאת נמוכה וכפופה ושפלה מכל האומות וחולאים ויסורין באים עליהם וקוברין בניהם ובני בניהם ונהרגין על המיל' ועל הטבול' ועל כל שאר המצות ואינם נוהגין בפרהסיא כשאר כל האומות. מסכת גרים פ"ח: ומודיעין אותו מקלת מצות וכו' כשם שאומרי' לאיש כך אומרי' לאשה על מנת שתהא זהירה בנדה ובהדלקת הנר. מס' גרים פ"א: (ס"ב) וכיון שטבל וכו'. טבל ועלה אומר' לו דברים עובים וכבוים במי

שיורי ברכה

ואם אמו עובדת כוכבים אע"פ שאביו ישראל לריך טבילה מן התורה. ואם הוא ספק הוי ספיקא דאוריי' ולחומרא ואינו נכנס לכלל ישראל עד שימול ויטבול. הרדב"ז בתשובה דפוס פיורדא סי' תע"ו ועי' בשו"ת הר"ש בן הרב הרשב"ץ סימן פ"ע ובכנה"ג:

גליון מהרש"א

גרים: (ס"ע סעיף כ') ואח"כ מטבילין אותו. ובני שפחות עובדות כוכבים שנולדו בבית ישראל ומלו ולא טבלו מגעם ביין אינו אוסר בהנאה אם עודנו קטן לעיל סי' קכ"ד סעיף ד' ואם השפחה טבלה לשם עבדות. גם בנה הגדול שלא נימול אינו עושה יי"נ (סס) שאם חזר לסורו. בבכורות ריש ע"ב ע"ה שקיבל דברי חברות ונחשד לדבר א' נחשד לכהת"כ. דברי ר"מ וח"א אינו נחשד אלא לאותו דבר. הגר שקיבל עליו דברי תורה אפילו נחשד לדבר א' הוי חשוד לכהת"כ. משמע דבגר כ"ע מודים ולמה לא כ' הפוסקים. ועי' ט"ז סוף סימן זה: (סס) קדושין קדושין. ע"ת מהר"י מינץ ס' י"ב עלה כ"א א': (סעיף ה') אקב"ן למול. צ"ע מלעיל סי' רס"ה ס"ב דגם אבי הבן מברך על המילה והיא קושית מהרש"א פסחים דף ז' ב' תוס' ד"ה לא סגי'. ויראה דכיון דמצוה שא"א לעשות ע"י אחר כגון סוכה ותפלין

יד אברהם

(סימן רס"ח סעיף ג') אבל בדיעבד כו'. כ' בדגול מרבבה דדוקא בגר גדול המילה וטבילה סגי בלא שלשה ובלילה דאלו הוא עיקר קבלת המצות אבל גר קטן דלא שייך בו קבלת המצות והטבילה היא עיקר שמטבילין אותו על דעת ב"ד לכ"ע ל"ל ביום וכנ' ע"כ. ויש לה"ר לדעת הפוסקים דבדיעבד סגי בלא ב"ד הטבילה מהא דאיתא בירושלמי פ"ד דעירובין הלכה ד' כ' חוזה בשם ר"ש בר יעקב